

ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור . . . וכל זה – מתוך הצפי' והתשוקה וכו' חזקה לגאולה¹⁰ – „אחכה לו בכל יום שיבוא“¹¹, כפי שאומרים בכל יום בתפלה: „ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים“, ו(בימי החול) – „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח“. וכמדובר כמ"פ.

לעילוי נשמת

ר' גדלי' חנוך ב"ר פינחס ע"ה סניידער
נפטר ביום כ"ד אדר שני ה'תשל"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת חנה בת רייזל תחי' סניידער
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמיני

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

יום הולדתו של אדמו"ר מהר"ש, וידוע הוראתו ונתינת כח שלו בענין "מלכתחילה אריבער"⁴ – שהוא דור הששי (מהבעש"ט), חזקה בכפליים, ומזה מגיעים לדור השביעי, דור השמיני, עד לדורנו זה – דור התשיעי (ג' פעמים ג' חזקה), שנעשה הכנה קרובה – בלי הפסק כלל – לעשירי יהי' קדש בגאולה האמיתית והשלימה.

ובכל זה מקבל כאו"א תוספת כח מאתפשוטותא דמשה⁵ שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובפרט שקראנו היום בבית הכנסת שלו . . ומבית תפלה זה נמשך הכח גם מחוץ לבית זה, עד בכל העולם כולו, גם בפינה נדחת (בגשמיות וברוחניות) בעולם, עד שנעשה "בית בית תפלה יקרא לכל העמים"⁶, ביחד עם "מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו"⁷,

– וכפי שמתקיים מעין זה בזמנים אלו (שנת נסים ושנת אראנו נפלאות) – ה"מקבץ נדחי ישראל" ממדינה ההיא בלי הגבלות (לא כפי שהי' קודם שבכדי לצאת משם היו צריכים ליחוס מיוחד ודרישה מיוחדת), והם באים לארץ ישראל, ג"כ בלי הגבלות (לא כפי שהי' בזמן שלפני זה, כידוע ומפורסם) – וזהו מהגילויים שלמעלה ממדידה והגבלה הבאים עוד בסוף זמן הגלות.

ובפשטות:

כאו"א מישראל, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!

ומזה מובן, שאין מקום כלל שבמקום לפעול בעצמם יסמכו על אחרים או יטילו את העבודה על אחרים – אלא זוהי העבודה דכל אחד ואחת, כאו"א צריך לעשות בעצמו את העבודה ד"לשמש את קוני" (שלשמה "אני נבראתי"⁸), ובודאי שיש לו כחות ע"ז (כיון ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחן" כנ"ל).

ובמה מתבטאת עבודה זו – הרי זה ג"כ בפשטות: בהוספה בתורה

יש להבין: מהו הקשר שבין המשנה האחרונה – מאמרי רבי יהושע בן לוי ורבי שמעון בן חלפתא – לבין המשנה שלפני כן – המחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל אודות חלות הדבש?

הרמב"ם¹² ומפרשים נוספים¹³ מבארים: "לפי שהשלים כל דיני ההלכה .. חתם הדברים בגמול". כלומר, המשנה אכן אינה המשך לתוכן של המשנה הקודמת, אלא זהו סיום של כל ששה סדרי משנה¹⁴, כדי "להודיע בחתימת המשנה מתן שכרן של צדיקים שלומדים ומקיימים כל מה שכתוב במשנה"¹⁵.

אך כפי שמוצאים במספר מקומות¹⁶ בגמרא שמבארים את טעם סמיכות המשניות אף כאשר הן כתובות, בזו אחר זו, במסכתות נפרדות, ועל-אחת-כמה-וכמה שתי משניות המופיעות באותו פרק¹⁷ – יש, לכאורה, מקום לחפש ולבאר גם את הקשר שבין שתי המשניות אלו (אם כי טעמו של הרמב"ם בתקפו עומד – אך על-כל פנים כדי "להמתיק" את הענין וכו').

ויש לומר, שלתוכנה של המשנה הסמוכה לסיום המשניות – בענין שכר המצוות, העוסקת במחלוקת שבין בית שמאי לבין בית הלל לגבי חלות דבש, יש קשר לענין שכר מצוות שבו עוסקים בסיום המשניות¹⁸.

א. סמיכות המשניות בסיום הש"ס

המסכת האחרונה של ששה סדרי משנה¹ – מסכת עוקצין² – עוסקת בפרטי ההלכות של טומאת אוכלין וטומאת משקין, המופיעים בפרשתנו³. ההלכה האחרונה⁴ של המסכת היא: "חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה, בית שמאי אומרים משיהרהר⁵, ולפי גירסא אחרת⁶: משיחרחר) בית הלל אומרים משיירסק".

בית שמאי סוברים שמיד כאשר האדם מהרהר במחשבתו⁷, "לרדות הדבש" חל עליו דין משקה ונטמא בטומאת משקין. ואילו לפי בית הלל הוא נטמא משום משקה רק "משירסק", שאז הוא הופך למשקה ממש⁸.

לאחר מכן, במשנה הבאה – האחרונה בששה סדרי משנה⁹ – נאמר: "אמר רבי יהושע בן לוי: עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנאמר¹⁰ להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר¹¹ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

(* וסיום סדר טהרות וכל הש"ס משנה (ראה הערה הבאה).

וראה בארוכה שה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 645 ואילך.
 1) לפי הסדר הרגיל בששה סדרי משנה זמין נק"ט.
 וראה הנסמן בלקו"ש ח"א ע' 56 הערה 13. ועוד.
 2) כ"ה בדפוסי משניות וש"ס שלפנינו. וכ"כ בפירוש – הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ. המאירי בפתיחתו. ועוד. – לדעת הר"ש (ריש מס' טהרות) מס' טהרות באה לאחרי מס' עוקצין, אמנם רובם ככולם המחברים והמפרשים אינם מודים בזה להר"ש" (סמיכות חכמים בהקדמה (ע, סע"ג)).
 3) יא, לד.
 4) פ"ג מ"א.
 5) גירסת י"א בפירוש רב האי גאון, ר"ש, רא"ש, הערוך (מע' חחרר), רע"ב. ועוד.
 6) עיקר הגירסא במקומות שבהערה הקודמת. פיה"מ להרמב"ם. ועוד. וכ"ה בגדפס.
 7) כ"ה במקומות שבהערה 5. ובתפא"י כאן שצ"ל דיבור. וראה משנה אחרונה. ואכ"מ.
 8) ראה פיה"מ ופי' הרא"ש. וראה משנה אחרונה.
 9) בחלופי גרסאות למשניות דמשנה זו, "ליתא בכי"מ". וראה מלאכת שלמה כאן (משנה יא).
 10) משלי ה, כא.
 11) תהלים כט, יא.

12) בפיה"מ כאן.
 13) רא"ש* רע"ב.
 14) ולהעיר שמצינו עד"ו בנוגע לתחלת הש"ס – מס' ברכות – שאינה שייכת כ"כ לסדר זרעים כ"א היא הקדמה לכללות שתא סדרי משנה (ראה פסקי הרי"א ריש ברכות (הובא ג"כ בהגהה בהקדמת פיה"מ להרמב"ם ובמלאכת שלמה ריש ברכות). וראה גם המאירי בפתיחתו (קרוב לטופה) ובהקדמתו למס' ברכות).
 15) לשון הרע"ב
 16) ראה ריש מס' תענית; סוטה; מכות ועוד.
 17) דבאותה מסכת לכו"ע יש סדר למשנה (ב"ק קב, סע"א), ומכש"כ באותו פרק.
 18) ראה גם חשק שלמה לסוף עוקצין.

(* אבל צ"ע אם פ"י משנה זו הוא להרא"ש – ראה מלאכת שלמה (שבהערה 9) דהרא"ש טיים פ' המשנה בבבא דחלות דבש. ואולי הוא הוספת המדפיסים מפיה"מ להרמב"ם (בשניו לשון. או נוסחא אחרונה. ובמלאכת שלמה (משנה יב) העתיק בשם הרמב"ם כלשון הרא"ש).

און אין וואָס באַשטייט די עבודה – איז דאָס אויך בפשטות: אין מוסיף זיין בתורה ובמצוות, אין לימוד התורה – נגלה בתורה און פנימיות התורה, און אין קיום המצוות בהידור. . וכל זה – מתוך הצפי' והתשוקה וכו' חזקה צו דער גאולה¹⁰ – „אחכה לו בכל יום שיבוא“¹¹, ווי מ'זאָגט עס בכל יום בתפלה: „ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים“, און (בימי החול) – „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח“. וכמדובר כמ"פ.

(משיחות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר תנש"א)

10) בל' חז"ל – „צפית לישועה“ (שבת לא, סע"א). וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"א: „כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו מזכה לביאתו כו"ו. וראה לקו"ש חלק ל' ע' 182:3. ויש"נ.
11) נוסח „אני מאמין“. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.

כללות מעלת שנה זו – שבנ"י נתנו לה את הסימן והשם „ה' תהא שנת נפלאות אראנו“ – שנה שמתחדת בזה שהיא „שמינה“ ומלאה בנסים ונפלאות מהקב"ה שמתרחשים לעיני כולם, (גם) כהכנה לנסים ונפלאות דהגאולה האמיתית והשלימה שבאה תיכף ומיד ממש, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“¹ – כמדובר ומודגש פעמים רבות במשך השנה.

שבת זו היא גם הספירה ד„מלכות שבגבורה“, גילוי מלכא משיחא מתוך גבורת הגלות, ושבת פ' שמיני. . הקשורה במיוחד עם משיח צדקנו – „כנור של ימות המשיח“ הוא מ„שמונה נימין“². . עד שזה מביא מיד את הענין דתשיעי ודעשירי יהי' קדש – השלימות דעשרה בגאולה האמיתית והשלימה („עלי עשור“³), „כנור של עשרה נימין“² (שלמעלה מכנור של שמונה נימין).

ובהדגשה יתירה – מצד זה שמיד בתחלת חודש אייר, בב' אייר, חל

ב. הבטחת שכר בסיום המשנה:

תחילה יש להקדים ולבאר את דברי המפרשים הנ"ל, שסיום ששה סדרי משנה במאמרים אלו הוא כדי להודיע אודות מתן שכרן של צדיקים. שהרי, לכאורה, אין מובן מדובר על צדיקים, אשר כבר נמצאים ב„סיום“ ששה סדרי משנה – שלימות בלימוד התורה – כל התורה שבעל־פה וכפי שצדיק לומד זאת. ואם כך, לכאורה, מובן שהם כבר נמצאים בדרגה של עבודת ה' לפי ציווי המשנה כבר בסדר גזיקין – „משמשינן את הרב שלא על מנת לקבל פרס“¹⁹ – לא לצורך שכר, אלא לשמה.

זאת, ועוד: בפסוק המצוטט במשנה עצמה נאמר „להנחיל אוהבי יש“ – מדובר כאן אודות העובדים את ה' מאהבה, כלומר, כפי שמבאר הרמב"ם בהרחבה²⁰ – שהם עובדים את ה' לשמה, לא למען שכר, אלא „עושה את האמת מפני שהוא אמת“²¹.

אמנם ל„עושה האמת מפני שהוא אמת“ מובטח, כדברי הרמב"ם שם²¹, ש„סוף הטובה לבא בגללה“, אך לא זוהי השלימות שאליה הוא שואף להגיע בעבודתו הרוחנית, אצל העובד את ה' מאהבה, הענין של „סוף הטובה לבא בגללה“ הוא טפל וצדדי בלבד, והעיקר בעיניו הוא זכותו לעבוד את ה' לשמה –

וכיון שהתכלית בעבודת התורה והמצוות הוא לשמה ולא כדי לקבל שכר – כיצד מתאים שבסיום כל ששה סדרי משנה, במצב של שלימות נעלית בעבודת ה', עוסק הסיים בהבטחת גמול ושכר על עבודת התורה והמצוות, ש"י עולמות וכדומה²², ולא בענין ש„נפשו קשורה באהבת השם...“²³!

19) אבות פ"א מ"ג.

20) הל' תשובה פ"י ה"ב ואילך. פיה"מ סנהדרין חלק בהקדמה.

21) לשון הרמב"ם הל' תשובה שם.

22) לשון הרמב"ם שם ה"ג.

23) להעיר גם מלקו"ש [המתורגם] ח"כ ע' 50; „הדרך למס' אבות ס"ג ואילך (ס' ביאורים לפרקי אבות קה"ת) בסופו.

בלקו"ש שם (ע' 57 ואילך) נת' שאצל עובד מאהבה גם הענין דשכר מצות הוא חלק מענין המצוה גופא (שלכן הבטיח הקב"ה לאברהם – אוהבי. ראה רמב"ם שם – לך טו, א), „שכרן הריבה מאד“, ע"ש. אבל מובן, שאי"ו בערך לעצם המצוה עצמה, ולא הו"ל לסיים המשניות בענין טפל.

הכרחי, אפוא, לומר, שהמשמעות של „להנחיל... ש"י עולמות“ איננה כשכר מצוות במשמעות הרגילה²⁴ – תשלום של עולמות עבור עבודת ה', אלא זוהי שלימות נעלית יותר בעבודה עצמה – התעלות שאליה מגיע העובד מאהבה על ידי עבודתו²⁵.

ג. הקשר בין המשניות: שלימות בעבודת ה'

וזהו הקשר שבין משנה זו לבין המשנה שלפניה העוסקת במחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל לגבי חלות דבש:

ההסבר בדרך הרמז לכך שההלכות האחרונות במשנה – שהכל הולך אחר החיתום²⁶ – עוסקת ב„דבורים“ וב„דבש“, הוא משום ש„דבורים“ רומזות, כדברי חז"ל²⁷, על שלימות העבודה, עבודה לשמה (כדלהלן בסעיף ז'), שעבודה זו היא הכנה ל„עתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק...“ – השלימות שאליה מגיעים על ידי עבודה כעבודת הדבורים.

והדעות השונות במחלוקת של בית שמאי ובית הלל לגבי חלות הדבש

– שהן כרוכות, כאמור מספר פעמים²⁸, בהבדל הכללי שבין שיטותיהם, אם „אזלינן בתר בכח“ או „אזלינן בתר בפועל“: לדעת בית שמאי „אזלינן בתר בכח“, ולכן חל על חלות הדבש דין משקה מיד (מ„משיחרר“ או אף) „משיחרר“, כי בכח זהו כבר משקה, למרות שבפועל עדיין הוא רחוק מכך. ואילו לדעת בית הלל „אזלינן בתר בפועל“, ולכן אין חל עליו דין משקה עד שיהפך למשקה בפועל – „משירסק“ –

מביאות השלכות שונות לגבי מטרת בריאת האדם עלי ארץ בכלל, אשר „נבראתי לשמש את קוני“²⁹ (כדלהלן בסעיף ח ואילך), ובמילא יש לכך השלכה גם על שלימות האדם על ידי

24) ועפ"ו לשון „גמול“, „שכר“ שבמפרשים הנ"ל הוא שם המושאל.

25) ראה גם משנה אחרונה כאן: והשכר הזה הוא ידיעת האלקות כו'.

26) ברכות יב, א.

27) דב"ר פ"א, ו.

28) לקו"ש ח"א [המתורגם] ע' 134. ח"ו [המתורגם] ע' 74.

29) ח"ו [המתורגם] ע' 119. ועוד.

29) קידושין בסופה.

עבודתו. ולכן דוקא לאחר מחלוקת זו בין בית-שמאי לבין בית-הלל מובן טוב יותר סיוע המשניות, "עתיד הקדוש-ברוך-הוא להנחיל...".

ד. "להנחיל" – ירושה ולא שכר

הניסוח במשנה, שהוא ניסוח קצר³⁰ ומדויק לחלוטין, הוא: "עתיד הקב"ה להנחיל... ש"י עולמות". ולכאורה, כיצד מתאים להשתמש כאן בביטוי "להנחיל", שמבטא ירושה?³¹ והרי ירושה איננה תלויה בעבודת היורש, ובעצם היוולדו³² בקרבה משפחתית של יורש, הוא יורש במילא. ואם כך, כאשר מדובר על מתן שכרן של צדיקים, צריך היה להיאמר "עתיד הקב"ה ליתן", או ביטוי דומה לכך?

התמיהה אף גדולה יותר: אותו מאמר מובא במסכת סנהדרין³³, ושם אכן נאמר "עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות". ויש לומר, שההסבר לכך הוא, שדוקא היא הנותנת³⁴: המאמר במסכת סנהדרין, שנאמר על ידי האמורא רבא בר מרי, עוסק בשכר המצוות, ולכן הוא אומר "עתיד הקדוש-ברוך-הוא ליתן".

אך במשנה זו, המופיעה כסיום המשניות, אין מדובר אודות שכר המצוות בפשטות, אלא אודות השלימות שאליה מגיע הצדיק על ידי עבודתו מאהבה. ולכן מדייק רבי ירושע בן לוי³⁵ ואומר "עתיד הקדוש-ברוך-הוא להנחיל" – כי שלימות זו היא בדומה לענין הירושה.

ה. יורש ומוריש – מציאות אחת

ידוע הסברו של הגאון הרגוצ'ובי³⁶ לגבי (30) הקדמת הרמב"ם בפיה"מ ד"ה אחרי כן ראה להסתפק. (31) כדיוק התוי"ט (ועוד) כאן. וראה שו"ת נוב"י מהד"ת חו"מ סק"א (בת"י הקושיא שבהערה 34). (32) או ע"י נישואין (ראה כתובות פג, א ואילך. ב"ב קת, א. ק"א, ב). (33) ק, סע"א. וראה הערה הבאה. (34) ע"פ המבואר בפנים מתורצת קושיית המפרשים – מה מוסיף המאמר (בשם אמורא) דסנהדרין שם על המפורש במשנה. (35) ראה רמב"ם בסוף הקדמתו לפיה"מ (פ"ב) שה"י תנא, וראה תוי"ט, מלאכת שלמה ועוד כאן. (36) שו"ת צפע"ג דווינסק ח"א סק"ח. ווארשא ח"ב סקי"ח. ועוד.

"ירושה", שהיורש איננו מציאות נפרדת המקבלת את הנכסים מן המוריש, אלא, כנאמר³⁷, "תחת אבותיך יהיו בניך" – היורש הוא במקום המוריש, והם מציאות אחת – "עצם האב", בלשונו של הרגוצ'ובי.

וכך גם לגבי היהודי: השלימות הנוצרת כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות היא שישראל, אורייתא וקודשא-ברוך-הוא כולא חד – "ג' מתקשראן דא בדא: קודשא-ברוך-הוא אורייתא וישראל"³⁸. וכך גם³⁹ באמצעות קיום המצוות, מלשון צוותא וחיבור – היהודי נעשה למציאות אחת עם נותן התורה ומצווה המצוות, עם הקדוש-ברוך-הוא בעצמו.

וזהו המשמעות של "להנחיל אוהבי יש": הרמב"ם⁴⁰ מבאר שהביטוי "יש" מצביע על "מציאות התמידית אשר אין לה תכלית"⁴¹, והכוונה של "להנחיל אוהבי יש" היא: "לאוהבי אנחיל את היש המוחלט", כי "כל הנפש שתזכה לחיי העולם הבא לא תכלה לעולם".

כיצד יכול נברא, מוגבל, "לקבל" את ה"יש המוחלט" – "מציאות התמידית" – שהיא נצחית ואינה מוגבלת? על כך מבארת התורה ומדגישה "להנחיל אוהבי יש": בני ישראל אינם מקבלים זאת באופן של מקבל מנותן – קבלה ממצויאות אחרת, אלא הם נוחלים, כידוש שהוא מציאות אחת עם המוריש: ישראל הם "בנים" לקדוש-ברוך-הוא⁴², ולכן, כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות מתגלה מציאות אחת עם ה"יש המוחלט" האמיתי⁴³, "מציאות התמידית" – "אותי אתם לוקחים"⁴⁴.

(37) תהלים מה, יז. וראה ב"ב קנט, א.

(38) זח"ג עג, א.

(39) אף שהילוק ביניהן גופא ראה תניא פכ"ג. ועוד.

(40) בפיה"מ כאן. ועד"ז ברא"ש (וראה לעיל שוה"ג

להערה 13).

(41) כ"ה הלשון בהערת קאפח. ובפיה"מ לבינוני הוא

בשינוי לשון.

(42) שמות ד, כב. ראה יד, א. אבות פ"ג מ"ד. ובכ"מ.

(43) ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' נה (וש"ג) סד"ה

אריב"ל (סה"מ קונטרסים ח"ב תג, א) וסה"מ הש"ת

(ע' 49) דלהנחיל אוהבי יש הו"ע יש האמיתי.

(44) שמו"ר פ"ג, ו (וראה שם, א). ויק"ר פ"ל, יג.

ועוד.

ע"פ המבואר בפנים יובן ג"כ מה שמביא התנא בהמשך

למאמרו של ריב"ל את מאמר ר' שמעון בן חלפתא, לא

מצא הקב"ה כלי מחויק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר

ובכל זה באקומט יעדערער נאָכמער כח פון אַתפּשטותא דמשה⁵ שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובפרט אַז מ'האָט היינט געלייענט אין בית הכנסת שלו. . . און פון דעם בית תפלה ווערט נמשך דער כח אויך מחוץ לבית זה, ביו בכל העולם כולו, אויך אין אַ פינה נדחת (בגשמיות וברוחניות) בעולם, ביו אַז עס ווערט "ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"⁶, צוזאמען מיט "מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו"⁷,

– ווי עס ווערט נתקיים מעין זה בזמנים אלו (שנת נסים ושנת אראנו נפלאות) – דער "מקבץ נדחי ישראל" פון מדינה ההיא בלי הגבלות (ניט ווי ס'איז געווען פריער אַז בכדי אַרויסגיין פון דאָרטן האָט מען געדאַרפט אַנקומען צו אַ יחוס מיוחד און אַ דרישה מיוחדת), און זיי קומען אָן אין ארץ ישראל, אויך אָן הגבלות (ניט ווי ס'איז געווען בזמן לפני זה, כידוע ומפורסם) – וואָס דאָס איז צווישן די גילויים שלמעלה ממדידה והגבלה וואָס קומען פאַר נאָך בסוף זמן הגלות.

ובפשטות:

יעדער איד, אנשים נשים און אפילו טף, האָט די אחריות צו מוסיף זיין אין זיין עבודה צו ברענגען משיח צדקנו בפועל ממש!

דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז עס האָט קיין אַרט ניט אַז אַנשטאָט אליין טאָן זאָל מען זיך פאַרלאָזן אויף אַנדערע אַדער אַרויפלייגן די אַרבעט אויף אַנדערע – נאָר דאָס איז די עבודה פון כל אחד ואחת, יעדערער דאַרף אליין טאָן זיין עבודה "לשמש את קוני" (צוליב וועלכע "אני נבראתי"⁸), און ס'איז זיכער אַז ער האָט אויף דעם כחות (וואָרום "אני מבקש כו' אלא לפי כחן" כנ"ל).

(5) זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט. וראה תניא פמ"ד (סג, א).

(6) ישעי' נו, ז.

(7) שם, ח.

(8) משנה וברייתא סוף קידושין.

(9) במדב"ר פי"ב, ג.

כא

דעם כללות'דיקן אויפטו פון דעם היינטיקן יאָר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם סימן און נאָמען "ה' תהא שנת נפלאות אראנו" – אַ יאָר אויסגעצייכנט דערמיט וואָס ער איז "פעט" און אָנגעפילט מיט נסים ונפלאות פון דעם אויבערשטן וואָס קומען פאַר לעיני כולם, (אויך) אַלס הכנה צו די נסים ונפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה וועלכע קומט תיכף ומיד ממש, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹ – ווי גערעדט און אונטערשטראַכן פיל מאָל במשך דעם יאָר.

* * *

דער שבת איז אויך די ספירה פון "מלכות שבגבורה", גילוי מלכא משיחא מתוך גבורת הגלות, און שבת פ' שמיני . . . וואָס איז פאַרבונדן במיוחד מיט משיח צדקנו – דער "כנור של ימות המשיח" איז פון "שמונה נימין"² . . . ביז אַז דאָס ברענגט גלייך דעם ענין פון תשיעי און פון עשירי יהי' קדש – די שלימות פון עשרה בגאולה האמיתית והשלימה ("עלי עשור"³), "כנור של עשרה נימין"² (שלמעלה מכנור של שמונה נימין).

ובהגשה יתירה – מצד דעם וואָס גלייך בתחלת חודש אייר, בב' אייר, איז דער יום הולדת פון דעם רבי'ן מהר"ש, וידוע הוראתו ונתנית כח שלו בענין "מלכתחילה אריבער"⁴ – וואָס ער איז דער דור הששי (פון דעם בעש"ט), חזקה בכפליים, און דערפון קומט מען דערנאָך צום דור השביעי, דור השמיני, ביז דורנו זה – דור התשיעי (ג' פעמים ג' חזקה), וואָס ווערט די הכנה קרובה – בלי הפסק כלל – צו עשירי יהי' קדש בגאולה האמיתית והשלימה.

(1) מיכה ז, טו.

(2) ערכין יג, ב. וש"נ.

(3) תהלים צב, ד.

(4) אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תריו.

ו. "להנחיל" – העונג של הבורא

מכך מובן אודות העונג הנובע מכך לצדיקים – שזוהי משמעות דברי רבי יהושע בן לוי "עתידי הקדוש-ברוך-הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות", כפי שמבאר הרמב"ם⁴⁰, שהכוונה היא שהתענוג של העולם הבא הוא "שלש מאות פעם ועשר פעמים" מאשר "כל התענוגות העולם הזה"⁴¹ –

אין זה עונג הצדיקים לעצמם (בלשון החסידות⁴⁵: "נחת רוח לנברא" – נחת הרוח הנגרמת ליהודי שכשר על קיימו את רצון ה'), אלא זהו, כביכול, תענוג הקב"ה – "נחת רוח לבורא" – כדברי חז"ל⁴⁶: "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני":

כיון שישראל הם מציאות אחת עם ה"מוריש", הרי הם "נוחלים", כביכול, את תענוג הבורא.

וכפי שמבאר הרמב"ם מיד⁴⁰, שרבי יהושע

(תהלים כט, יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום" – דלכאורה אינו מובן: (א) מהי השייכות ביניהם? (ב) בכל אופן הו"ל להקדים מאמרו של ר"ש בן חלפתא שה' קודם לריב"ל (כקושיית התו"ט. וראה גם מלאכת שלמה. ועוד) – אלא דלכאורה קשה לאורך גיטא מאחר ש"עתידי הקב"ה להנחיל כו' אוהבי יש" אינו מובן איך אפשר שהאדם נוהל "יש המוחלט" ואעפ"כ ישאר במציאותו, נברא מוגבל [נפרט לפי ההכרעה בקבלה וחסידות (ראה לקו"ת צו טו, ג. דרמ"צ יד, ב. ובכ"מ) כדעת הרמב"ן שעה"ב הוא לנשמות בגופים דוקא]? וע"ז מביא מאמרו של ר"ש בן חלפתא "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום" – שהכלי המחזיק ברכה זו (ולהנחיל אוהבי יש) לישראל* הוא השלום, שענינו של שלום הוא לחבר שני הפכים ומנגדים, ולכן פועל החיבור של "יש המוחלט" עם נברא מוגבל*." (45) ראה לקו"ת ראה כט, רע"א. המשך וככה תרל"ז פ"ב. לקו"ש ח"ה [המתורגם] ע' 244. (46) פרש"י ויקרא א, ט. פנחס כח, ח מספרי עה"פ (וכ"ה בספרי שלח טו, ג. וראה רש"י שם).

(* ומתורגם עפ"ז אומרו כאן "לישראל". דמשמע דרך עבוד ישראל הוי השלום כלי מחזיק ברכה. ולא לשאר עמים (וראה הלשון בדב"ר ט"פ שופטים: לא מצא כו' מחזיק כל הברכות לברכן בו אלא השלום) – כי חונת ר"ש בן חלפתא אינה למעלת השלום בכלל. כ"א לזה שהוא "כלי מחזיק ברכה" המיוחדת לישראל (בניו של הקב"ה) – "להנחיל אוהבי יש". (** עפ"ז מובן ג"כ למה הביא גם תחילת הכתוב, ה' עוז לעמו יתן" – דלכאורה אינו נוגע לענין השלום (וראה תו"ט ועוד כאן) – כי ענינו של "שלום" כאן הוא מה שנותן עוז בהנברא קבלת ה"יש המוחלט". הבלתי בע"ג. וראה טנהדרין ק. ב.

בן לוי משתמש במספר "שלש מאות ועשרה" – "על דרך ההערה בלבד"⁴¹, אך לאמיתו של דבר זהו עונג בלתי מוגבל.

וזוהי ההבדל בין שכר המצוות לבין "להנחיל... אוהבי יש":

העונג הנגרם לאדם כשכר על עבודתו – שהרי קבלת שכר מצביעה על כך שמקבל השכר הוא מציאות נפרדת, שצריך לשלם לו על עבודתו – הוא תענוג שיכול האדם נברא לקבל.

ואלו הכוונה של "עתידי הקב"ה להנחיל... אוהבי יש" היא ל"נחת רוח לבורא", "יש המוחלט", וזהו אינו שכר מצוה, אלא "נצטם המצוה"⁴⁵. וזה מגיע לאדם באופן של נחלה, משום היותו מציאות אחת, כביכול, עם הקב"ה.

ז. העבודה הרוחנית של ההתאחדות עם הבורא

זוהי הסיבה לכך ש"להנחיל.. יש" נאמר דוקא "לאוהבי". כי אדם יכול להגיע לדרגה של "להנחיל אוהבי יש" רק כאשר גם עבודתו נעשית באופן זה, שאין הוא חושב על עצמו, אלא עובד את עבודתו, "לשמה" – לנחת רוח לקב"ה.

כל עוד חושב האדם על שכר, או על עצמו ועל ההתעלות הרוחנית שלו, לא ייתכן שהוא יתאחד עם ה"יש המוחלט" וה"מציאות התמידית" הנעלים לגמרי ממהות הנבראים.

רק כאשר עבודתו נעשית לגמרי לשמה – הוא אינו חש במציאותו העצמית, אלא חושב על עצם המצוה בלבד, אשר מכך נגרם, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" – אז נגרם, אותי אתם לוקחים", ומשום כך – "להנחיל אוהבי יש".

כפי שמוצאים בהלכה, ש"עבד" אמיתי, על פי תורת אמת, איננו מציאות עצמאית, וכל מציאותו היא "מציאות האדון"⁴⁷.

וזוהי הרמז בכך שהמשניות הקודמות עוסקות ב"כוורת דבורים" וב"חלות דבש" – משום שעבודת ישראל באופן של "לשמה" נרמזת בכך שישראל נמשלו ל"דבורים". כנאמר במדרש⁴⁸: "כדבורים היו בני.. מה

(47) ראה ח' הרשב"א לקידושין כג, ב. וראה בארוכה המשך תרס"ז ע' שכו ואילך.
(48) דב"ר פ"א, ו (הובא בלקו"ת שבעה ערה הבאה).

בלילה זה, וגם מחר לא יבוא משיח צדקנו, וגם מחרתיים לא יבוא משיח צדקנו, רחמנא ליצלן!!

גם כשצועקים „עד מתי“ – ה”ז מפני הציווי כו’, ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים באמת, בודאי ובודאי שמשיח כבר הי’ בא!!

מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה, לא הועיל, והראי, שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר – בגלות פנימי בעניני עבודת השם.

הדבר היחידי שיכולני לעשות – למסור הענין אליכם: עשו כל אשר ביכלתכם – ענינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון – להביא בפועל את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

ויה”ר שסוכ”ס ימצאו עשרה מישראל ש”יתעקשו” שהם מוכרחים לפעול אצל הקב”ה, ובודאי יפעלו אצל הקב”ה – כמ”ש¹ „כי עם קשה עורף הוא (למעליותא², ולכן) וסלחת לעוננו ולחסאתנו ונחלתנו” – להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

וכדי למהר ולזרו עוד יותר ע”י הפעולה שלי – אוסיף ואתן לכאו”א מכם שליחות מצוה ליתן לצדקה, ומגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה³.

ואני את שלי עשיתי, ומכאן ולהבא תעשו אתם כל אשר ביכלתכם.

ויה”ר שימצא מכם אחד, שנים, שלשה, שיטכסו עצה מה לעשות וכיצד לעשות, ועוד והוא העיקר – שיפעלו שתהי’ הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, תיכף ומיד ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת אור ליום ועש”ק פ’ שמיני, כ”ח ניסן תנש”א)

- 1) תשא לד, ט.
- 2) ראה שמו”ר ספמ”ב. הובא בתו”א מג”א קכג, סע”ב. לקו”ת בלק סו, ד.
- 3) ב”ב יו”ד, א. וראה תניא פל”ז.

כנאמר⁵⁴, „לבלתי ידח ממנו נדח“, ועוד – כלפי שמים גלוי הוא שהיא תיישם את שליחותה.

יוצא, שלפי בית שמאי אין מקום לומר שהתעלותו הנפלאה של האדם היא חידוש שבעבודתו צריכה הנשמה לרדת למטה בפועל. והנשמה אינה יורדת למטה לשם התעלות זו, אלא „לטגל לבעליה“ – כדי לבצע את רצון ה’, אשר נתאוה הקב”ה להיות לו דירה בתחתונים, ולשם כך אין די שב„כח“ הנשמה לעשות דירה זו, אלא התחנות צריך להשתנות בפועל ולהיות דירה לו יתברך, ולשם כך הכרחית הפעילות בתוך התחנות, ויש צורך בירידת הנשמה למטה בפועל⁵⁵.

ואילו לפי שיטת בית הלל ש„אולינן בתר בפועל“, יוצא, שירידת הנשמה למטה מביאה לידי התעלות שלא היתה בנשמה לפני כן, כי דוקא באמצעות הירידה למטה מוציאה הנשמה את כחותיה מן הכח אל הפועל, והרי לפי בית הלל זהו העיקר בכל דבר.

ולכן, לפי בית הלל, למרות שירידת הנשמה למטה היא בעיקר „לכבודו יתברך“ – „אני נבראתי לשמש את קוניי“, כדי ליישם את התכלית של „דירה בתחתונים“, וזו צריכה להיות כוונת האדם בעבודתו – בכל זאת, מחדשת עבודתו למטה ומשפיעה גם עליו.

ט. „נוח לו שנברא או „שלא נברא“?

הבדל זה בין בית שמאי לבין בית הלל מבחיר גם את מחלוקתם⁵⁶, „הללו (בית שמאי⁵⁷) אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו (בית הלל⁵⁷) אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא יפשפש במעשיו“.

54) ש”ב יד, יד. – הובא בהל’ ת”ת לאדה”ז פ”ד סו”ג. תניא ספ”ט.

55) ראה בכ”ז לקו”ש ח”כ ע’ 284.

56) עירובין יג, ב.

57) כ”ה בפשטות, ש„הללו“ הא’ הם דברי ב”ש – בהתאם להסדר „נחלקו ב”ש וביה“ (וראה רדב”ז הל’ מע”ש פ”ז ה”ג. לקו”ש [המתורגם] חט”ז ע’ 2). ובפרט שבכ”מ הקדים רבינו הקדוש דברי ב”ש לדברי ביה (ריטב”א עירובין שם. וראה תוד”ה שנים הגיגה טז, סע”א).

הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת, מסגלת לבעליה, כך כל מה שישראל מסגלין מצוות ומעשים טובים הם מסגלים לאביהם שבשמים“.

וכמבואר ב„לקוטי תורה“⁴⁹, שהעבודה הרוחנית הזאת נובעת מההכרה ש„תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל האדם עצמו לבד, אף שבאמת עלייתו נפלאה מאד, עם כל זה לא זו לבד הוא תכלית המכוון, כי אם לכבודו יתברך“. וכדברי חז”ל⁵⁰, „אני נבראתי לשמש את קוניי“.

ח. בית שמאי – „בכח“, בית הלל „בפועל“

לפי זה אפשר לברר את הקשר שבין משנה זו לבין מחלוקת בית שמאי ובית הלל אודות חלות הדבש. כדי להבין זאת יש להקדים: בדברים שהובאו לעיל, הכתובים בלקוטי תורה, מודגש שאכן האדם מגיע על ידי עבודתו למטה להתעלות נפלאה ביותר, אלא ש„לא זו לבד הוא תכלית המכוון“⁵¹.

ובכך יש הבדל בין שיטת בית שמאי, הסוברים ש„אולינן בתר בכח“ לבין שיטת בית הלל, שלדעתם „אולינן בתר בפועל“ – המחלוקת ביניהם היא עד כמה ההתעלות הנגרמת לאדם תופסת מקום⁵²:

אם „אולינן בתר בכח“, שהעיקר של כל דבר הוא כפי שהוא „בכח“, יוצא, שירידת הנשמה למטה – „בפועל“ – אינה גורמת להתעלות מחדשה בנשמה לעומת דרגתה לפני ירידתה. כי עיקר הענין – ה„כח“ לביצוע העבודה למטה – כבר קיים בנשמה אף לפני ירידתה למטה.

יותר מכך: בעניננו אין אפילו צורך ב„פועל“ כ„בחינה“ ל„כח“⁵³ של הנשמה לבצע את עבודתה למטה, כי בודאי תבצע בסופו של דבר כל נשמה את שליחותה בעולם הזה,

49) ראה כה, סע”ד (ואילך).

50) קידושין בסופה.

51) וראה לקו”ש חט”ז [המתורגם] ע’ 265 ואילך (ובהערות 52, 54 שם). ח”כ ע’ 284 הערה 30. וש”נ.

52) להעיר מלקו”ש [המתורגם] חכ”א ע’ 20.

53) ראה לקו”ש ח”ז [המתורגם] ע’ 84. שזוהו ענינו של „פועל“ לדעת ב”ש.

י. „ואוצרותיהם אמלא“

וזהו הקשר שבין המשנה אודות „חלות דבש“ לבין המשנה האחרונה „עתידי הקדוש“ ברוך הוא להנחיל...“:

בתחילה מביאה המשנה את המחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל אם „אולינן בתר בכח“ או „אולינן בתר בפועל“, שלפי זה היה מקום לומר, שלדעת בית הלל התעלותו ושכרו של האדם הוא הטעם העיקרי של ירידתו למטה.

וממשיכה המשנה ואומרת, בדומה ל„נמנו וגמרו“ שלעיל – „אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל... אוהבי יש“: לפי כל הדעות שבמשנה הקודמת, גם לדעת בית הלל, תכלית עבודת הנשמה למטה איננה השכר וההתעלות שלה, אלא כדבש הדבורים „לסגל לבעליה“ – לבצע את רצונו וכוונתו של הקב"ה, המתבטאים בהתאחדות הנשמה, כביכול, עם „יש המוחלט“, „המציאות התמידית“.

למרות זאת אין הכוונה שלא יהיו שכר והתעלות לנשמה – גם זה יהיה. ולכן מביא רבי יהושע בן לוי גם את המשך הפסוק⁶⁰, הנאמר לאחר „להנחיל אוהבי יש“ – „ואוצרותיהם אמלא“, שבו מדובר על אוצרותיהם של הצדיקים בעולם הזה⁶¹: כיון שהקב"ה „אינו מקפח שכר כל בריה“⁶², מקבלת הנשמה שכר,

(60) דלכאורה (1) אינו שייך לכאן, (2) ויתירה מזה – זהו בסתירה להמאמר, דמפורש שיש יותר מהענין דש"י עולמות.

ואדרבא: לולא דרש ריב"ל מוכן ומוכרח סיום הכתוב, כי „להנחיל אוהבי יש“ פירושו רק ש„יש אתי נחלה רבה“ (רש"י ועוד עה"פ) שיכול להנחיל, ו„ואוצרותיהם אמלא“ שינחיל בפועל. ועיין חז"א בהקדמה (ו, א). אבל לפי ריב"ל ש„להנחיל אוהבי יש“ קאי על ש"י עולמות שעתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק, פשיטא שאין למלא אוצרות בש"י עולמות!

(61) תוי"ט כאן (מרע"ב אבות פ"ה מ"ט). – וע"פ המבואר בפנים מתורצת התמ' מה מוסיף „ואוצרותיהם אמלא“ בעוה"ז לגבי „להנחיל אוהבי יש“ (ש"י עולמות).

וראה עוד ביאור בהתעודות (ראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 733 ואילך), ש„ואוצרותיהם אמלא“ הוא למעלה מ„להנחיל אוהבי יש“ – כי קאי על אוצר של יר"ש, שאינו בידי שמים (ברכות לג, ב). וראה בחיי תבוא כח, נח, כ"א למעלה מבחי „שמים“ (לקו"ת במדבר טו, א"ב). וראה גם סה"ה ארי"ב"ל (הג"ל הערה 43). ועפ"ז מבאר שם ג"כ למה שכר זה לא נתפרש בהמשנה.

(62) מכילתא (ורש"י) משפטים כב, ל. הובא בלקו"ת שם כח, ד.

ב„לקוטי תורה“ שם⁵⁸ מבוארת משמעות מאמר חז"ל זה: אין נאמר „טוב לו שלא נברא“, כי בודאי צומחת טובה לנשמה באמצעות ירידתה למטה, שהרי היא מגיעה לידי „עליה גדולה ונפלאה לאין קץ“. אלא המשמעות היא – „נוח וקל היה לו שלא נברא“, כי „תכלית המכוון בבריאתו“ היא ש„לא יעבוד לגרמיה ולקבל פרס“, אלא רק „לשמש את קונו“ שזוהי עבודה קשה ביותר, ולכן „נוח וקל לו“ שלא יצטרך לעשות זאת.

לפי זה מתעוררת השאלה: מהי סברתם של בית הלל באמרו „נוח וקל“ לו לאדם שנברא יותר משלא נברא?

ההסבר לכך הוא: לפי בית שמאי ברור מלכתחילה שירידת הנשמה למטה אינה לצורך עליית הנשמה, אלא רק „לכבודו ית“. כדלעיל, שלשם עליית הנשמה אין צורך בירידה בפועל, ודי מה שיש בה „בכח“. ולכן ברור ש„נוח לו לאדם שלא נברא...“, כי לו אין צומח שום חיידוש עקב ירידתו למטה, אלא רק לכבודו ית'.

אבל לפי בית הלל יש מקום לומר ש„נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא“, כי אילו לא „נברא“, לא היה מגיע ל„עליה גדולה ונפלאה לאין קץ“. ומשום כך, התענוג הנגרם לנשמה מעליה זו גדול הרבה יותר מצערה בירידתה למטה, עד כ"כ ש„נוח לו שנברא“ בהרגישה שתיגרם לה התעלות נפלאה ותענוג עצום, למרות צערה העכשווי, מאשר ש„לא נברא“ ולא תוכל להגיע לעליה הגדולה והנפלאה הזו.

אך „נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא“. כי למרות שבפועל תגיע הנשמה באמצעות ירידתה למטה לידי „עליה גדולה ונפלאה לאין קץ“, הרי לא זו צריך להיות מחשבתו של האדם בעת עבודתו. הוא צריך לבצע את עבודתו „לא לגרמיה ולקבל פרס“ בכלל, אלא רק „לשמש את קונו“, ואל לו לחשוב כלל על עלייתו. ולפיכך „נוח וקל לו שלא נברא יותר משנברא“⁵⁹.

(58) שם כט, א.

(59) ועפ"ז מפרש בלקו"ת שם גם „ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו“, שהכוונה – שידע שנברא (לא בשביל עליותיו, כ"א) לשמש את קונו.

אחינו בני ישראל שיצאו זה עתה (ויוצאים כעת) ב„יציאת מצרים“, מ„מצרים“ (מלשון מיצרים וגבולים)⁶ דהמדינה ההיא, בדוגמת כפי שהי' ביציאת מצרים בפעם הראשונה, ש„וינצלו את מצרים“⁷, עד ש„אף מה שלא היו שואלים היו נותנים להם“⁸, וגם את הדברים הגנוזים⁹.

... ויהי רצון שהקב"ה יעזור לכאו"א מישראל שיהי' לו את ה„עינים לראות ו(במילא) אזנים לשמוע“ ו„לב לדעת“¹⁰ – לראות את „המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם“¹¹, את הנסים הגלויים שקורים בכל יום,

ובפרט שעומדים כבר לאחר „ארבעים שנה“¹² במדבר העמים (דגלות), במצב של „(ארבעים שנה) אקוט בדור“¹³, ואוחזים כבר ב„יבואן אל מנוחת“¹⁴, בארץ הקודש וירושלים¹⁵, עד „שלם“, שלימות המנוחה – בגאולה האמיתית והשלימה,

ומובן א"כ, שבנ"י מוכנים כבר לכך, ויש להם כבר את ה„לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“ [כפי שהי' בשנת הארבעים לאחר יציאת מצרים, שכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

ב.

ע"פ האמור לעיל ע"ד הדגשת ענין הגאולה (במיוחד) בזמן זה – מתעוררת תמיהה הכי גדולה: היתכן שמבלי הבט על כל הענינים – עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?! . . . דבר שאינו מובן כלל וכלל!

ותמיהה נוספת – שמתאספים עשרה (וכו"כ עשיריות) מישראל ביחד, ובזמן זכאי בנוגע להגאולה, ואעפ"כ, אינם מרעישים לפעול ביאת המשיח תיכף ומיד, ולא מופרך אצלם, רחמנא ליצלן, שמשיח לא יבוא

ובזיון שלו:

בימי הפורים ולאחרי זה עדיין לא ידעו מה יהי ההמשך, עד היכן יבזו ויזיקו אותנו, כמה חזק הוא ישאר, כמה הוא יצטרך להודות ולשלם, ואיך הוא ימלא אחר כל הדברים, או שהדברים יתבצעו ע"י אחרים; אח"כ בימי חודש ניסן, בימי הפסח – יצאו „בכוריהם” בניזיפה חזקה ובהחלטה למסקנא ותנאים חזקים (נוסף על ההוראות שלפני זה) איך „סאדאם” צריך לנהוג, וגם לראות ולוודא שהוא יקיים אותם: לשחרר את השבויים, להשיב את אשר לקח, ולשלם על הנזקים וההיזקות שעשה כעת (וגם על מה שעשה בעבר),

ובהמשך ימי החודש, עד הימים האחרונים של החודש, ניתוסף עוד יותר בהנס – שהוא הסכים להכל, וללא שום ניגוד ומלחמה,

ועד שהוא גילה כספים ורכוש שהחביא (ועד עתה לא ידעו כלל שהיו בידו).

. . . ענין נוסף בהמאורעות בזמן האחרון שרואים בהם נסים ונפלאות – הוא היציאה של ריבוי יהודים ממדינה ההיא, שהיא בדוגמת יציאת מצרים:

לאחרי ריבוי שנים של הנהגה באופן אחר לגמרי, שבהם יהודים לא יכלו לצאת משם – הרי דוקא בשנה זו ובשנה שלפני פתחה מדינה זו את שערי לתת ליהודים [ארויסלאַזן אידן] לנסוע לארץ הקודש [ואפילו אם, מאיזו סיבה שתהי, התעכב חלק מהם במדינות אחרות לפי שעה (בארצות הברית או אוסטרלי וכו"ב) בקרוב הם יגיעו (ברצון שלם ומתוך שמחה וטוב לבב) לארץ הקודש, יחד עם משפחותיהם].

ועד שהמדינה עצמה מסייעת להם לצאת, בדוגמת כפי שהי ביציאת מצרים, שתכליתה הי' ללכת לארץ הקודש (והבאתי אתכם אל הארץ גו'5), כולל גם – סיוע מהדברים הגנוזים של „מצרים”, שמנצלים גם את זה, עד שחלק מזה – וגם מכספים אחרים דמדינות אחרות – מגיע לבני,

העצמית, נקבעת הלכה כבית הלל ואומרים לאדם שעבודתו מביאה גם כן לידי התעלותו. אך לעתיד לבוא, כאשר „ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר”64, וישראל יתאחדו בפועל עם ה„יש המוחלט” וה„מציאות התמידית” – אז לא תתפוס מציאותו של האדם מקום כלל, וכל העבודה תתבסס על „להנחיל אוהבי יש”:

ולכן, רבי יהושע בן לוי עצמו, המדבר על התקופה שלעתיד לבוא, ובסיום המשניות – כאשר נמצאים לאחור העבודה, במצב של שלימות הצדיק – אמר רק „עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק...”.

אך כיון שלימוד המשנה הוא בכל זאת בעולם הזה, הוא מצטט גם את סיום הפסוק „ואוצרותיהם אמלא”, שהקב"ה ימלא גם את אוצרותיהם של הצדיקים.

(משיחות י"ט כסלו ומוצאי ש"פ וישב ומקץ תשל"ח)

בהיותה „בריה” של הקדוש ברוך הוא. אך את המילים „ואוצרותיהם אמלא” אין מצטט רבי יהושע בן לוי במאמר עצמו – „עתיד הקב"ה להנחיל... ולמלא אוצרותיהם” – אלא רק בדרך אגב, בצטטו את הפסוק „להנחיל אוהבי יש”, כי במאמר עצמו מדובר אודות השלימות העיקרית שתהיה לעתיד. ורק כדי לרמוז גם לשכר של הנשמה, כפשוטו, הבא כטפל ואינו תופס מקום לעומת היש המוחלט, הוא מצטט גם את סיום הפסוק „ואוצרותיהם אמלא”.

יא. לעתיד לבוא – להנחיל אוהבי יש

ועוד יש לומר:

ידוע63, שלעתיד לבוא תיקבע הלכה כבית שמאי, אחד ההסברים שניתן לבאר זאת, לפי האמור לעיל, הוא:

בתקופתנו, כאשר האדם חש במציאות

64) ישע"ל מ, ה.

63) מק"מ לוח"א יז, ב. לקו"ת ד"ה ויקח קרח ספ"ד.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת בי' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא

יהי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

הוספה

בשורת הגאולה

יט.

„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“¹:

יעדערער קען זען בגלוי ווי די נסים פון יציאת מצרים שפיגלען זיך אָפּ איצטער אין דעם נצחון בימינו אלו – סיי אין דעם עצם נצחון און סיי אין דעם זמן ווען דאָס קומט פאַר, ובמיוחד – אין די ימים זכאין פון חודש ניסן:

. . . נאָך פאַר חג הפסח – איז געווען דער „למכה מצרים בבכוריהם“², אז די „בכורים“ פון אומות העולם³ (כולל פון מדינת מצרים און די מדינות ערביות הסמוכות לה) – כפי החלטת באי כחם אין די „יוניטעד ניישענס“ – האָבן מלחמה געהאַט און געשלאָגן „מצרים“, אַ צורר היהודים, (מצרים מלשון⁴) „מיצר“ לישראל ר"ל,

וביום הפורים שנה זו – „שנת אראנו נפלאות“ – איז געווען דער נצחון (ווי די אוה"ע האָבן מכריז געווען), און זיין מפלה, באופן פון „למכה גו“ (ניט „להורג“), און דוקא דורך ניט-אידן (בכוריהם), וועלכע האָבן אים נוזף און מבזה געווען, און מכריח געווען אַז ער דאַרף חרטה האָבן פון פעולותיו עד אז,

און ער האָט געמוזט מודה זיין און אָננעמען און מקיים זיין די אַלע ציוויים והוראות און פאָדערונגען וואָס ער האָט באַקומען פון „בכוריהם“: באַפרייען אַ טייל פון די מלחמה-געפאַנגענע, און אויך מקיים זיין די אַנדערע זאַכן וואָס מ'האַט פון אים געפאָדערט.

(1) מיכה ז, טו.

(2) תהלים קלו, י. וראה מדרש תהלים שם. רש"י ומצוד"ד שם.

(3) והרי כל המלכיות נקראות על שם מצרים (ב"ר פט"ו, ד).

(4) ב"ר שם.

שלימות המנוחה – בגאולה האמיתית והשלימה,

איז פאַרשטאַנדיק, אַז אידן זיינען שוין דערצו גרייט, און האָבן שוין דעם „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“ [אַזוי ווי ס'איז געווען בארבעים השנה נאָך יציאת מצרים, וואָס כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

(משיחת אור ליום ד' פ' שמיני, כ"ו ניסן תנש"א)

„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“¹:

כאו"א יכול לראות בגלוי שהנסים דיציאת מצרים משתקפים כעת בהנצחון בימינו אלו – הן בעצם הנצחון והן בזמן בו הוא התרחש, ובמיוחד – בימים זכאין דחודש ניסן:

. . . עוד לפני חג הפסח – אירע ה„למכה מצרים בבכוריהם“², שה„בכורים“ דאומות העולם³ (כולל ממדינת מצרים ומדינות הערביות הסמוכות לה) – כפי החלטת באי כחם ב„אומות המאוחדות“ („יוניטעד ניישענס“) – נלחמו והיכו את „מצרים“, צורר היהודים, (מצרים מלשון⁴) „מיצר“ לישראל ר"ל,

וביום הפורים שנה זו – „שנת אראנו נפלאות“ – אירע הנצחון (כפי שהכריזו אוה"ע), והמפלה שלו, באופן ד„למכה גו“ (לא „להורג“), ודוקא באמצעות אינם-יהודים (בכוריהם), אשר נזפו בו וביזו אותו, והכריחו אותו להתחרט על פעולותיו עד אז,

הוא הוכרח להודות ולקבל ולקיים את כל הציוויים וההוראות והדרישות שניתנו לו מ„בכוריהם“: לשחרר חלק משבויי-המלחמה, וגם לקיים את יתר הדברים שדרשו ממנו.

ואח"כ ה' ההמשך בזה – בחודש ניסן, ובו גופא – בימי הפסח, „זמן חירותנו“ – ש„בכוריהם“ בה„יוניטעד ניישענס“ המשיכו בניזיפה

און דערנאָך איז געווען דער המשך בזה – אין חודש ניסן, און דעמולט גופא – בימי הפסח, „זמן חירותנו“ – אַז „בכוריהם“ אין די „יוניטעד ניישענס“ האָבן ממשיך געווען אין דער נזיפה ובזיון שלו:

בימי הפורים ולאחרי זה האָט מען נאָך ניט געוואוסט וואָס וועט זיין דער המשך, ווי ווייט מ'וועט אים מבזה ומזיק זיין, ווי שטאַרק ער וועט בלייבן, וויפל ער וועט דאַרפן מודה זיין און אָפּצאָלן, און ווי ער וועט דאָס אַלץ אָננעמען, אָדער דאָס וועט זיין דורך אַנדערע; דערנאָך בימי חודש ניסן, בימי הפסח – זיינען „בכוריהם“ אַרויס מיט אַ נזיפה חזקה און אַ החלטה למסקנא ותנאים חזקים (נוסף אויף די הוראות שלפני זה) ווי סאַדאָם דאַרף זיך אויפפירן, און אויך זעען און פאַרזיכערן אַז ער זאָל דאָס מקיים זיין: באַפרייען די שבויים, אומקערן דאָס וואָס ער האָט צוגענומען, און אפּצאָלן פאַר די נזקים און היזקות וואָס ער האָט איצטער געטאָן (און אויך אויף דעם וואָס ער האָט פריער געטאָן).

ובהמשך ימי החודש, ביז אין די לעצטע טעג פון דעם חודש, איז אין דעם נס צוגעקומען נאָכמער – אַז ער האָט דערצו אַלץ מסכים געווען, און אַן קיין ווידערשטאַנד און מלחמה,

ביז אַז ער האָט מגלה געווען געלטער און רכושים וואָס ער האָט באַהאַלטן (און ביז איצטער האָט מען גאָר ניט געוואוסט אַז ער האָט דאָס געהאַט).

. . . נאָך אַן ענין אין די געשעענישן בומן האחרון אין וועלכן מ'זעט נסים ונפלאות – איז די יציאה פון אַ ריבוי אידן ממדינה ההיא, וועלכע איז בדוגמת יציאת מצרים:

לאחרי אַ ריבוי שנים פון אַ הנהגה באופן אחר לגמרי, אין וועלכע אידן האָבן פון דאָרטן ניט געקענט אַרויסגיין – איז דוקא בשנה זו ובשנה שלפני האָט די מדינה אויפגעעפנט אירע טירן צו אַרויסלאָזן אידן זיי זאָלן גיין אין ארץ הקודש [און אפילו אויב, מאיזה סיבה שתהי, האָבן אַ טייל פון זיי זיך מתעכב געווען אין אַנדערע מדינות לפי שעה (אין ארצות הברית אָדער אוסטראליא וכיו"ב) וועלן זיי בקרוב זיך

איבערטראָגן (ברצון שלם ומתוך שמחה וטוב לבב) אין ארץ הקודש, צוזאַמען מיט זייערע משפחות].

און ביז אַז די מדינה אַליין איז זיי מסייע צו אַרויסגיין, בדוגמא ווי ס'איז געווען ביציאת מצרים, וואָס תכליתה איז געווען צו גיין אין ארץ הקודש (והבאתי אתכם אל הארץ גו'6), כולל אויך – סיוע פון די דברים גנוזים פון „מצרים“ (כנ"ל), אַז מ'נוצט דאָס אויך, ביז אַז אַ טייל דערפון – און אויך פון אַנדערע געלטער פון אַנדערע מדינות – קומט אַן צו אידן, אחינו בני ישראל וואָס זיינען ערשט אַרויס (און גייען איצט אַרויס) „ביציאת מצרים“, פון „מצרים“ (מלשון מיצרים וגבולים6) פון מדינה ההיא, בדוגמא ווי ס'איז געווען ביציאת מצרים בפעם הראשונה, אַז „וינצלו את מצרים“7, ביז אַז „אף מה שלא היו שואלים היו נותנים להם“8, און אויך די דברים גנוזים9.

. . . ויהי רצון אַז דער אויבערשטער זאָל העלפן יעדער איד ער זאָל האָבן די „עינים לראות ו(במילא) אזנים לשמוע“, און „לב לדעת“10 – צו זען „המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם“11, די נסים גלויים וואָס קומען פאַר בכל יום,

ובפרט אַז מ'האַלט שוין נאָך די „ארבעים שנה“12 זיין במדבר העמים (פון גלות), אין אַ מצב פון „(ארבעים שנה) אקוט בדור“13, און מ'האַלט שוין באַ „יבואון אל מנוחת“14, אין ארץ הקודש וירושלים15, ביז „שלם“,

(5) וארא ו, ח.

(6) ראה תו"א וארא נז, ב ואילך. בשלח סד, א-ב. יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ.

(7) בא יב, לו.

(8) פרש"י שם, ממכילתא עה"פ.

(9) ראה שמור"ר פי"ד, ג. ועוד.

(10) תבוא כט, ג.

(11) שם, ב.

(12) ולהעיר שכבר עברו ארבעים שנה מעת הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת

ה'שי"ת, כמדובר כמ"פ.

(13) תהלים צה, י.

(14) שם, יא.

(15) פרש"י שם.